

Apostolos Doxiadis: Stric Petros i Goldbachova slutnja

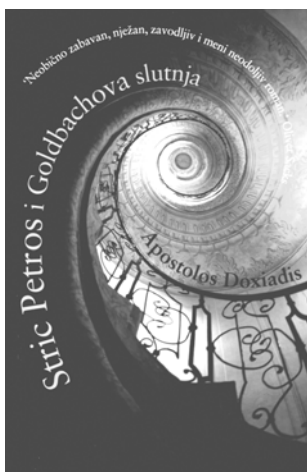

Izdavač: Vuković & Runjić, Zagreb 2001.

Arhimeda će se sjećati i kad Eshila zaborave, jer jezici umiru, a matematičke ideje ne. "Besmrtnost" je možda smiješna riječ, ali matematičari vjerojatno za nju imaju najviše izgleda, što god to značilo.

G.H. HARDY

Ispriika jednog matematičara

Prikriveni potencijal matematike za stvaranje dobrih trilera nije nepoznat stručnjacima, iako se o njemu rijetko razmišlja na takav način te se do sada obično iscrpljivao preko povijesnih zgoda o nastanku važnih ideja i rezultata ili preko neobičnih životopisa velikih matematičara. Napetost, detekcija, grozničava utrka s vremenom i suparnicima, samotna potraga za definitivnim rješenjem misterija koji se prvotno činio posve neobjašnjivim, lažni tragovi i zablude, dvojbe o stvarnim saveznicima i protivnicima, preokreti, opsesivna predanost razotkrivanju prave istine i možebitni psihološki slom na pragu spoznaje kako je ta istina bitno drukčija od bilo kojeg očekivanog, ma koliko užasnog ishoda... Sve te elemente klasičnog "krimića" u profesionalnom znanstvenom bavljenju vrhunskom matematikom vrlo precizno locira i jednako uvjerljivo tumači Apostolos

Doxiadis u svom romanu *Stric Petros i Goldbachova slutnja*, koji, premda ne odveć opsežan, bilježi zadivljujuću "relativnu gustoću poanti" — poslužimo li se, prigodno, izmišljenim kvazimatematičkim terminom kao omjerom "ubodenih" ideja po stranici teksta. "Sve je istina! Sve što je proživio fiktivni Stric Petros i sâm sam osjetio, naslutio ili čuo od kolega, možda samo ne u tako koncentriranoj, beletristički prilagođenoj formi", mogao bi priznati svaki matematičar, komentirajući usput vjerodostojnost ove ili one pojedinosti, ali uz još jednu neizbježnu opasku: "Ovo je mogao napisati samo pravi matematičar."

Ovo je bio uvodni ulomak iz sjajnog Pogovora knjizi što ga je napisao dr. sc. Juraj Šiftar, izvanredni profesor na Matematičkom odjelu PMF-a u Zagrebu, koji je bio ujedno i stručni recenzent prijevoda. Već iz ovog malog dijela Pogovora čitatelji MŠ-a razabrat će o kakvoj je knjizi riječ. Roman je do sada preveden na dvanaest jezika, a prevoditelj hrvatskog izdanja je Ozren Milat.

I umjesto da sami duljimo u nastojanju da knjiga dospije u vaše ruke, dragi čitatelji, radije navedimo i završni dio spomenutog teksta dr. Šiftara:

Manje raskošne strukture, manje opsežan, a samo prividno i ne tako dubok, Stric Petros i Goldbachova slutnja daleki je rođak Imena ruže Umberta Ecoa. Uzbudljivi u više slojeva, oba "intelektualna trilera" otkrivaju posve neočekivane draži matematike i filozofije, ne uskraćujući pritom osobit užitak ni čitateljima oskudna predznanja i bez izraženih znanstvenih sklonosti. No ipak: "S druge strane", citirajmo samog pripovjedača — Doxiadisa, "nematematičar ne može pojmiti koja mu je sreća uskraćena. Mješavina Istine i Ljepote koja se otkriva razumijevanjem nekog važnog teorema ne može se otkriti nijednom drugom ljudskom aktivnošću, osim (ne bih znao točno) mističnim religijama." Ovo je spoznaja čovjeka koji u duši mora biti matematičar, bez obzira na "službenu" profesiju. A završna poanta? Ovaj triler još nema, a teško i da može imati happy end, Goldbachov problem iz 1742. još uvijek je otvoren, njegovo rješenje danas bi donijelo i golemu novčanu nagradu britanskog izdavača Doxiadisova romana, no veliko je pitanje kakav stvarni smisao ljudskom životu može dati dokaz jedne tvrdnje iz teorije brojeva.

Goldbachova slutnja

Tijekom stoljeća postavljene su mnoge tvrdnje vezane uz proste brojeve, neke su dokazane a neke su otvorene i dan danas. Jedna od njih je i Goldbachova slutnja, koju je *Christian Goldbach* 1742. iskazao u svojem pismu Leonhardu Euleru.

Ona glasi:

Svaki je paran cijeli broj veći od 2 zbroj dvaju prostih brojeva.

Uz pomoć računala ta je slutnja potvrđena za 100 milijuna parnih brojeva, no još uvijek nije dokazana.

